

TƏHSİLİN KEYFİYYƏTİNİN ARTIRILMASINDA METODİK DƏSTƏYİN ƏHƏMİYYƏTİ

AYSEL ƏSƏDOVA

Naxçıvan Dövlət Universitetinin İngilis dili və metodika kafedrasının müəllimi. E-mail: ayselesedova111@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0005-5757-9257>

Məqaləyə istinad:

Əsədova A. (2025). Təhsilin keyfiyyətinin artırılmasında metodik dəstəyin əhəmiyyəti. *Azərbaycan məktəbi*. № 2 (711), səh. 39–48

DOI: 10.30546/32898065.2025.2.016

Məqalə tarixçəsi

Göndərilib: 07.02.2025
Qəbul edilib: 02.04.2025

ANNOTASIYA

Müasir təhsil sistemində pedaqoqların peşəkar inkişafı və tədris prosesinin keyfiyyətinin artırılması üçün metodik dəstək mexanizmlərinin tətbiqi mühüm rol oynayır. Metodik dəstək müəllimlərin tədris strategiyalarını inkişaf etdirməsinə, yeni pedaqoji texnologiyalardan istifadə etməsinə və innovativ yanaşmaları mənimsəməsinə şərait yaradır. Araşdırmalar göstərir ki, sistemli metodik dəstək modeli tətbiq olunduqda təhsil müəssisələrində dərsin keyfiyyəti yüksəlir, şagirdlərin akademik göstəriciləri yaxşılaşır və pedaqoqların peşəkar fəaliyyəti təkmilləşir. Məqalədə metodik dəstək sistemlərinin nəzəri əsaslarına, onların tətbiqi mexanizmlərinə və təhsilin keyfiyyətinə təsirinə dair bəzi elmi mənbələr araşdırılır, səmərəli metodik modelin formalaşdırılmasına dair tövsiyələr təqdim edilir.

Açar sözlər: Təhsilin keyfiyyəti, metodik dəstək, pedaqoji innovasiyalar, peşəkar inkişaf, tədris strategiyaları, müəllim hazırlığı, təhsil islahatları.

THE IMPORTANCE OF METHODOLOGICAL SUPPORT IN IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION

AYSEL ASADOVA

Lecturer at the Department of English Language and Methodology,
Nakhchivan State University. E-mail: ayselesedova111@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0005-5757-9257>

To cite this article:

Asadova A. (2025). The Importance of Methodological Support in Improving the Quality of Education. *Azerbaijan Journal of Educational Studies*. Vol. 711, Issue II, pp. 39–48

DOI: 10.30546/32898065.2025.2.016

Article history

Received: 07.02.2025

Accepted: 02.04.2025

ABSTRACT

In the modern education system, the implementation of methodological support mechanisms plays a crucial role in the professional development of educators and the improvement of the quality of the teaching process. Methodological support enables teachers to enhance their teaching strategies, utilize new pedagogical technologies, and adopt innovative approaches. Research indicates that when a systematic methodological support model is applied, the quality of lessons in educational institutions improves, students' academic performance increases, and teachers' professional activities are enhanced. This article explores the theoretical foundations of methodological support systems, their implementation mechanisms, and their impact on the quality of education, providing recommendations for developing an effective methodological model.

Keywords: Quality of education, methodological support, pedagogical innovations, professional development, teaching strategies, teacher training, educational reforms.

GİRİŞ

Müasir dövrdə təhsil sisteminin qarşısında duran əsas vəzifələrdən biri keyfiyyətin artırılması və pedaqoqların peşəkar inkişafının davamlı təmin edilməsidir. Tədris prosesinin effektivliyini artırmaq üçün müəllimlərin müasir pedaqoji metodları mənimsəməsi və praktik fəaliyyətlərində tətbiq etməsi vacibdir. Bu məqsədə nail olmaq üçün pedaqoqların metodik dəstək vasitəsilə mütəmadi olaraq yenilənən bilik və bacarıqlarla təmin olunması mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Metodik dəstək müəllimlərin pedaqoji fəaliyyətini təkmilləşdirməyə, yeni tədris yanaşmalarını mənimsəməyə və innovativ metodlardan səmərəli istifadəyə imkan yaradır. Lakin bir çox təhsil müəssisələrində metodik dəstək mexanizmlərinin kafi səviyyədə olmaması pedaqoqların peşəkar fəaliyyətində çətinliklər yaradır. Bu onların müasir təlim strategiyalarını tam şəkildə tətbiq edə bilməməsinə və tədris prosesində qarşıya çıxan problemləri həll etməkdə çətinlik çəkməsinə səbəb olur. Eyni zamanda, pedaqoqların daim yenilənən təhsil tələblərinə uyğunlaşa bilməsi üçün sistemli və davamlı metodik dəstəyə ehtiyacı vardır. Təhsil sahəsində aparılan araşdırmalar göstərir ki, effektiv metodik dəstək modeli tətbiq olunduqda müəllimlərin peşəkar hazırlıq səviyyəsi yüksəlir və bu da bilavasitə şagirdlərin akademik göstəricilərinin yaxşılaşmasına müsbət təsir edir. Bu məqalə təhsildə metodik dəstəyin rolunu araşdırmaq və onun pedaqoqların peşəkar hazırlığına, eləcə də təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə təsirini müəyyən etmək məqsədi daşıyır. Ona görə də metodik dəstəklə bağlı mövcud yanaşmalar təhlil edilərək onların səmərəliliyi qiymətləndirilir və optimal metodik modelin formalaşdırılması üçün elmi əsaslandırılmış tövsiyələr təqdim edilir. Eyni zamanda, metodik dəstəyin pedaqoqların innovativ tədris metodlarından istifadə bacarıqlarına təsiri də araşdırılır. Bu tədqiqatın nəticələri pedaqoqlar üçün effektiv metodik dəstək mexanizmlərinin formalaşdırılması istiqamətində yeni yanaşmaların inkişafına töhfə verə bilər.

TƏDQIQATIN ƏHƏMİYYƏTİ

Təhsilin keyfiyyətinin artırılması müasir dövrün ən vacib məsələlərindən biridir və bu məqsədə çatmaq üçün pedaqoqların peşəkar inkişafı zəruri sayılır. Tədrisin effektivliyini artırmaq və müəllimlərin peşəkar fəaliyyətini təkmilləşdirmək üçün metodik dəstək mexanizmlərinin düzgün tətbiqi mühüm rol oynayır. Bu tədqiqatın əhəmiyyəti məhz metodik dəstəyin təhsilin keyfiyyətinə təsirini elmi cəhətdən əsaslandırmaq və pedaqoqların inkişafına dəstəkləyən yeni yanaşmaların inkişafına töhfə verməsi ilə izah oluna bilər. Tədqiqatın əhəmiyyəti həm nəzəri, həm də praktik cəhətdən özünü göstərir. Bir tərəfdən, metodik dəstəyin pedaqoji fəaliyyətə olan təsiri nəzərdən keçirilərək bu sahədəki elmi boşluqların aradan qaldırılmasına kömək edir. Digər tərəfdən, tədqiqatın nəticələri təhsil müəssisələri və müəllimlər üçün konkret tövsiyələr və praktik həllər təqdim edir. Bu, pedaqoqların innovativ metodlardan istifadə etməsini asanlaşdırır və təhsil prosesində qarşıya çıxan çətinliklərin aradan qaldırılmasına kömək edə bilər. Bundan əlavə, metodik dəstəyin müxtəlif aspektlərinin təhlili təhsil siyasəti və strategiyaları formalaşdırılarkən faydalı ola, təhsil sistemində tətbiq edilən səmərəli metodik dəstək mexanizmlərini stimullaşdırır, müəllim hazırlığının və tədrisin keyfiyyətinin artırılmasına kömək edə bilər. Bu baxımdan, tədqiqat təhsil sahəsindəki davamlı inkişafın təmin olunmasına yönəlmiş mühüm bir addım olaraq əhəmiyyətlidir.

TƏDQIQATIN MƏQSƏDİ

Bu tədqiqatın əsas məqsədi təhsildə keyfiyyətin artırılmasında metodik dəstəyin rolunu araşdırmaq, pedaqoqların peşəkar inkişafına təsirini müəyyənləşdirmək və səmərəli metodik dəstək sistemlərinin formalaşdırılması üçün elmi əsaslandırılmış tövsiyələr təqdim etməkdir. Tədqiqatda metodik dəstəyin təhsil prosesinə və pedaqoqların fəaliyyətinə olan təsirləri nəzərdən keçiriləcək, bununla yanaşı, innovativ tədris metodlarının tətbiqindəki çətinliklər və

bu çətinliklərin aradan qaldırılması yolları da müzakirə olunacaqdır.

Bu məqsədin həyata keçirilməsi üçün aşağıdakı hədəflər öz həllini tapmalıdır:

1. Metodik dəstəyin təhsilin keyfiyyətinə təsirini öyrənmək: təhsildə metodik dəstəyin pedaqoji fəaliyyətə və təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə necə təsir etdiyini araşdırmaq.

2. Pedaqoqların peşəkar inkişafında metodik dəstəyin rolunu müəyyənləşdirmək: müəllimlərin metodik dəstək vasitəsilə peşəkar bacarıqlarını inkişaf etdirmələrinin yollarını araşdırmaq və bunun tədrisin effektivliyinə necə təsir etdiyini qiymətləndirmək.

3. Metodik dəstək modellərinin təhlili və təkmilləşdirilməsi: mövcud metodik dəstək sistemlərini təhlil edərək, səmərəli və praktik tətbiq oluna bilən modellərin formalaşdırılması.

4. Beynəlxalq təcrübələrdən yararlanaraq yerli təhsil sistemində metodik dəstəyi inkişaf etdirmək: digər ölkələrin təhsil təcrübələrini araşdıraraq yerli təhsil sisteminə uyğun ən yaxşı metodik dəstək yanaşmalarını müəyyən etmək.

5. Təhsil müəssisələri üçün tövsiyələr təqdim etmək: tədqiqatın nəticələri əsasında pedaqoqların tədris fəaliyyətlərini təkmilləşdirmək üçün konkret metodik dəstək mexanizmləri və strategiyaları təklif etmək.

Təhsilin keyfiyyətinin artırılması müasir pedaqogikanın əsas prioritetlərindən biridir. Bu sahədə uğurlu nəticələr əldə etmək üçün müəllimlərin peşəkar inkişafı və onların metodik dəstəklə təmin olunması vacib amillərdən hesab edilir. Lakin bir çox təhsil müəssisələrində metodik dəstək mexanizmləri yetərli səviyyədə təşkil olunmur və bu da müəllimlərin müasir tədris metodlarını mənimsəməsində, eləcə də tətbiq etməsində çətinliklər yaradır. Mövcud problemlər tədris prosesinin keyfiyyətinə mənfi təsir göstərməklə yanaşı, pedaqoqların innovativ yanaşmaları praktikaya effektiv şəkildə inteqrasiya etməsinə mane olur (Hattie, 2009).

Bu məqalədə metodik dəstəyin təhsilin keyfiyyətinə təsiri araşdırılır, pedaqoqların metodik dəstəyə ehtiyacları müəyyən edilir və bu sahədə mövcud problemlərin həlli yolları

təhlil olunur. Məqalənin əsas məqsədi pedaqoqlar üçün effektiv metodik dəstək mexanizmlərinin formalaşdırılması və onların tətbiqinin təhsilin keyfiyyətinə təsirini müəyyənləşdirməkdir. Mövcud metodoloji yanaşmaların nəzərdən keçirilməsi, müxtəlif beynəlxalq təcrübələrin öyrənilməsi və ən optimal metodik modelin hazırlanması məqalənin əsas vəzifələri arasındadır.

Qeyd olunan kontekstlərdə aşağıdakı suallara cavab axtarılır:

- Müasir təhsil sistemində metodik dəstəyin rolu nədir?
- Metodik dəstək mexanizmləri pedaqoqların peşəkar inkişafına necə təsir göstərir?
- Səmərəli metodik dəstək modelləri necə formalaşdırıla bilər?
- Beynəlxalq təcrübələrdən istifadə edərək yerli təhsil sistemində metodik dəstəyi necə inkişaf etdirmək mümkündür?

Müasir təhsil sistemində metodik dəstəyin rolu nədir?

Müasir təhsil sistemində effektivliyin artırılmasında və müəllimlərin peşəkar inkişafının təmin olunmasında metodik dəstəyin rolu böyükdür. Metodik dəstək pedaqoqların tədris bacarıqlarını inkişaf etdirməsinə, yeni pedaqoji texnologiyaları mənimsəməsinə və şagirdmər-kəzli yanaşmalar tətbiq etməsinə imkan verir. Bu dəstək, həmçinin müəllimlərə tədris strategiyalarını yeniləmək, fənlərarası əlaqələri gücləndirmək və şagirdlərin müxtəlif ehtiyaclarına uyğun tədris metodlarını tətbiq etmək imkanı verir. Bunun nəticəsində təhsilin keyfiyyəti yüksəlir, şagirdlərin akademik göstəriciləri yaxşılaşır və ümumi təhsil sisteminin səmərəliliyi artır (Ələkbərova, 2015).

Metodik dəstək mexanizmləri pedaqoqların peşəkar inkişafına necə təsir göstərir?

Metodik dəstək mexanizmləri pedaqoqların peşəkar inkişafını dəstəkləyən və onlara yeni pedaqoji yanaşmalar öyrədən əhəmiyyətli alətlərdir. Təlimlər, seminarlar, mentorluq proqramları və peşəkar inkişaf təklifləri vasitəsilə

müəllimlər tədris bacarıqlarını inkişaf etdirir və müasir tədris texnologiyalarını mənimsəyirlər. Bu mexanizmlər, həmçinin pedaqoqların öz iş təcrübələrini təhlil etməyə və tədris fəaliyyətlərini daha effektiv hala gətirməyə kömək edir. Müəllimlərin peşəkar inkişafı yalnız fərdi səviyyədə deyil, həm də təhsil müəssisəsinin ümumi inkişafına müsbət təsir göstərir, çünki yaxşı hazırlıqlı müəllimlər daha keyfiyyətli təhsil təqdim edirlər (Biggs, & Tang, 2011).

Səmərəli metodik dəstək modelləri necə formalaşdırıla bilər?

Səmərəli metodik dəstək modelləri müəllimlərin ehtiyaclarına uyğun olaraq hazırlanmalı və müasir təhsil yanaşmalarını nəzərə almalıdır. Bu modellər müxtəlif tədris sahələrinə uyğun olmalı və müəllimlərin tədris bacarıqlarını inkişaf etdirən təlimlərdən ibarət olmalıdır. Səmərəli modelin formalaşması üçün tədris təcrübəsi və tələbələrin fərdi ehtiyacları nəzərə alınmalıdır. Bundan başqa, metodik dəstəyin təşkili üçün təhsil müəssisələrində uyğun infrastruktur yaradılmalı, müvafiq tədris materialları hazırlanmalı, müəllimlərə davamlı təlimlər və seminarlar təklif edilməlidir. Metodik dəstək proqramları həm də şagirdmərkəzli yanaşmalara, innovasiyaların tətbiqinə və pedaqoji texnologiyaların istifadəsinə fokuslanmalıdır (Əliyev, 2019).

Beynəlxalq təcrübələrdən istifadə edərək yerli təhsil sistemində metodiki dəstəyi necə inkişaf etdirmək mümkündür?

Beynəlxalq təcrübələrdən istifadə edərək yerli təhsil sistemində metodik dəstəyi inkişaf etdirmək üçün bir neçə əsas prinsipə diqqət yetirilməlidir. İlk növbədə, qabaqcıl təhsil sistemlərinin tətbiq etdiyi metodoloji yanaşmalar öyrənilməli və yerli şəraitə uyğunlaşdırılmalıdır. Bu yanaşmalar təlimlər, mentorluq proqramları və pedaqoji innovasiyaların tətbiqi kimi müxtəlif mexanizmləri əhatə edə bilər. Eyni zamanda beynəlxalq təcrübələrdə nəzərə alınan müasir pedaqoji texnologiyalar və tədris metodları yerli təhsil sistemində tətbiq edilərək tədrisi daha interaktiv və şagird mərkəzli vəziyyətə

gətirməlidir. Beynəlxalq təcrübədən öyrənilən ən yaxşı nümunələrin tətbiqi ilə metodik dəstək sisteminin gücləndirilməsi müəllimlərin peşəkar inkişafını dəstəkləyərək təhsilin keyfiyyətini artırma bilər (Tiberius, 1990).

Təhsil müəssisələrində metodik dəstəyin çatışmazlıqları

Təhsil müəssisələri metodik dəstəyin tətbiqi zamanı çox vaxt bir sıra çətinliklərlə qarşılaşır. Ən böyük problemlərdən biri metodik dəstək mexanizmlərinin sistemli və davamlı şəkildə tətbiq edilməməsidir. Bir çox təhsil müəssisəsində metodik dəstək yalnız müəyyən dövrlərdə və ya xüsusi hallarda həyata keçirilir. Müəllimlərə verilən dəstək isə çox vaxt nəzəri əsaslarla məhdudlaşır və praktik təcrübəyə çevrilmir. Nəticədə, müəllimlər tədris fəaliyyətində qarşılaşdıqları çətinlikləri həll etməkdə çətinlik çəkir və bu, tədrisin keyfiyyətinə mənfi təsir göstərir.

Əsas çatışmazlıqlardan biri isə metodik dəstəyin mütərəqqi yanaşmalara uyğun olmaıdır. Müasir tədris texnologiyalarının və pedaqoji innovasiyaların tətbiqi bəzi təhsil müəssisələrində yalnız nəzəriyyə ilə məhdudlaşır. Bu isə müəllimlərin yeni metodlardan və texnologiyalardan istifadə etməməsinə səbəb olur. Bunun nəticəsində tədris prosesi köhnəlmiş metodlarla həyata keçirilir və təhsilin keyfiyyəti azalır (Cəfərova, 2017).

Müəllimlərin tədris fəaliyyətində çətinliklər və onların təhsilin keyfiyyətinə təsiri

Müəllimlərin tədris fəaliyyətində qarşılaşdıqları çətinliklər müxtəlifdir və bu çətinliklər birbaşa təhsilin keyfiyyətinə təsir edir. İlk növbədə, müəllimlərin tədris üsullarının və metodlarının yenilənməməsinə, eləcə də onların tədris prosesində müasir təhsil tələblərinə uyğunlaşa bilməmələrinə səbəb olur. Müəllimlər çox vaxt köhnəlmiş metodlardan istifadə edir, nəticədə şagirdlərin marağı azalır və tədris prosesinin effektivliyi aşağı düşür. Müəllimlərin peşəkar inkişafına və metodik dəstəyə kifayət qədər vaxt və resurs ayrılmasını da bu çətinlikləri yaradan səbəblərə aid etmək olar.

Müəllimlərin tədris prosesində qarşılaşdıqları digər çətinliklərə şagirdlərin fərdi xüsusiyyətlərinə uyğun tədris yanaşmalarının olmaması, təhsil materiallarının qeyri-kafi olması və tədrisin müasir texnologiyalara uyğun olmaması daxildir. Bu çətinliklər şagirdlərin dərslə olan marağını azaldır və onların akademik nəticələrini aşağı salır. Müəllimlərin dərslər prosesini idarə etməkdə çətinlik çəkməsi də şagirdlərin təlim nailiyyətlərini aşağı salır (Cəfərova, 2017).

Metodik dəstəyin kifayət qədər olmamasının tədrisin səmərəliliyinə mənfi təsirləri

Metodik dəstəyin kifayət qədər olmaması tədrisin səmərəliliyinə mənfi təsir göstərir. Müəllimlərə müntəzəm və praktik məsləhətlər verilmədikdə onlar yeni pedaqoji texnologiyaları və metodları tətbiq etməkdə çətinlik çəkirlər. Bu da tədrisin səmərəliliyini aşağı salır, çünki tədris prosesi yalnız müəllimin şəxsi təcrübəsindən asılı olur və hər bir müəllim fərqli metodlardan istifadə edir. Beləliklə, şagirdlər arasında fərqliliklər artır və tədrisin bərabərliyi pozulur.

Eyni zamanda, metodik dəstəyin qeyri-kafi tətbiqi nəticəsində müəllimlərin öz tədris fəaliyyətlərini təkmilləşdirmək üçün lazımı resurslardan istifadə etməməsi tədris prosesinin yeniliklərdən məhrum edilməsinə səbəb olur. Ona görə də müəllimlərin müasir tədris texnologiyalarını tətbiq etmələri, innovativ pedaqoji yanaşmalara üstünlük vermələri və tədris metodlarını daim təkmilləşdirmələri lazımdır. Çünki metodik dəstəyin zəif tətbiqi tədrisin effektivliyini aşağı salır və nəticədə təhsilin keyfiyyətinə mənfi təsir göstərir. Bu səbəbdən, təhsil müəssisələrində metodik dəstəyin sistemli və davamlı şəkildə tətbiq edilməsi vacibdir. Müəllimlərin tədris fəaliyyətində qarşılaşdıqları çətinliklərə zamanında müdaxilə etmək və onlara düzgün metodik dəstək göstərmək tədrisin keyfiyyətini artırmağa əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərə bilər (Tomlinson, 2001).

Metodik dəstəyin təhsilin keyfiyyətinə təsiri

Metodik dəstək təhsil sistemində keyfiyyətin artırılmasında əsas rolə malikdir. Təhsil müəssisələrində metodik dəstəyin tətbiqi müəllimlərin pedaqoji fəaliyyətini təkmilləşdirir və şagirdlərin təhsil göstəricilərinə müsbət yöndə təsir edir. Müəllimlərə sistemli şəkildə göstərilən metodik dəstək onların tədris fəaliyyətini daha effektiv və səmərəli həyata keçirmələrini təmin edir. Bu dəstək, həmçinin müəllimlərin tədris strategiyalarını zənginləşdirir və daha fərdi yanaşmaların tətbiqinə imkan yaradır. Metodik dəstək müəllimlərin dərslər prosesini daha müasir və interaktiv bir şəkildə qurmasına şərait yaradır, bu da şagirdlərin dərslə marağını artırır və tədrisin keyfiyyətini yüksəldir. Müəllimlər daha çox innovativ və effektiv tədris metodlarından istifadə etməyə başlayır, bu isə dərslə keyfiyyətinin yüksəlməsinə birbaşa təsir göstərir (Əliyev, 2019).

Müasir pedaqoji texnologiyalar və metodik yanaşmaların tətbiqi

Müasir pedaqoji texnologiyaların və metodik yanaşmaların tətbiqi təhsilin keyfiyyətinin yüksəlməsində mühüm rol oynayır. Texnologiyaların sürətli inkişafı ilə təhsil sahəsində yeni imkanlar yaranır. Metodik dəstək müəllimlərə bu yeni texnologiyalardan dərslər prosesində istifadə etməyi öyrədir, tədris prosesini daha interaktiv və dinamik edir. Məsələn, onlayn tədris alətləri, rəqəmsal materiallar və təhsil proqramları müəllimlərə daha zəngin tədris təcrübələri yaratmağa imkan verir. Müasir pedaqoji texnologiyalar, həmçinin müəllimlərə fərdi tədris yanaşmalarını həyata keçirməkdə kömək edir. Bu texnologiyalar vasitəsilə müəllimlər hər bir şagirdin fərdi ehtiyaclarına cavab verə biləcək tədris materiallarını və metodlarını seçə bilərlər.

Metodiki yanaşmaların müasirləşdirilməsi, tədrisin fərdiləşdirilməsi, əməkdaşlıq və şagird mərkəzli yanaşmaların tətbiqi də təhsilin keyfiyyətinin artırılmasında mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Metodik dəstək müəllimlərə yalnız ənənəvi tədris metodları ilə kifayətlənməməyə,

eyni zamanda, şagirdlərin daha fəal iştirak edəcəyi müasir və innovativ tədris metodlarını tətbiq etməyə təşviq edir. Belə yanaşmalar təhsil prosesində səmərəli və müasir təlim üsullarının tətbiqini təmin edir və şagirdlərin təlimdə əldə etdikləri nəticələrin keyfiyyətini artırır.

Nəticədə, metodik dəstək müəllimlərin tədris bacarıqlarını inkişaf etdirməklə yanaşı, təhsil sistemində ümumi keyfiyyətin artırılmasına xidmət edir. Müəllimlərin müasir pedaqoji texnologiyalardan istifadə etmələri, tədris strategiyalarını yeniləmələri və innovativ yanaşmaları tətbiq etmələri təhsil prosesinin effektivliyini yüksəldir. Bu isə təhsil müəssisələrinin inkişafına və tədrisin keyfiyyətinin yüksəlməsinə səbəb olur (Həsənov, 2020).

Müxtəlif metodik dəstək formaları: təlimlər, seminarlar, mentorluq proqramları

Metodik dəstəyin müxtəlif formaları təhsil müəssisələrində müəllimlərin peşəkar inkişafını dəstəkləyir və onların tədris fəaliyyətlərinin effektivliyini artırır. Bu formalar həm nəzəri, həm də praktik istiqamətlərdə müəllimlərə kömək edir və onları daha müasir tədris metodları ilə tanış edir.

1. Təlimlər. Müəllimlərə metodik dəstək vermək üçün ən çox istifadə olunan formalardan biri təlimlərdir. Təlimlər müəllimlərin pedaqoji və metodik biliklərini artırmaq məqsədilə təşkil olunur. Onlar müəllimləri həm əsas tədris metodları, həm də yeni pedaqoji texnologiyalarla tanış etməyə yönəlib. Təlimlər praktik məşğələlər, müzakirələr və təcrübə mübadiləsi ilə daha səmərəli olur.

2. Seminarlar. Seminarlar müəllimlərə tədris sahəsindəki yeni tələbləri və metodik yenilikləri izah etmək, müzakirə aparmaq və müxtəlif pedaqoji yanaşmalar barədə məlumat vermək üçün geniş istifadə olunur. Seminarlar interaktiv şəraitdə keçirilir, burada müəllimlər arasında fikir mübadiləsi aparılır və real dərs vəziyyətləri üzərində müzakirələr təşkil olunur.

3. Mentorluq proqramları. Mentorluq yeni və təcrübəsiz müəllimlərə təcrübəli və peşəkar müəllimlərin rəhbərliyi ilə tədris fəaliyyətində

dəstək göstərməsini nəzərdə tutur. Bu proqramda mentorlar təcrübəçilərə müxtəlif pedaqoji çətinlikləri aşmaq, dərs planlarını hazırlamaq və tədris metodlarını düzgün tətbiq etmək üçün kömək edirlər. Mentorluq həm də müəllimlər arasında əməkdaşlıq mühitini gücləndirir.

Metodik dəstəyin təşkilati formaları və tətbiqi mexanizmləri

Metodik dəstəyin tətbiqi təhsil müəssisələrində müxtəlif təşkilati formalarla həyata keçirilir. Bu təşkilati formalar müəllimlərə daha effektiv və davamlı dəstək vermək məqsədilə müxtəlif strukturlar və mexanizmlər vasitəsilə təşkil edilir. Təhsil müəssisələrində metodik dəstəyin təşkilati formaları aşağıdakı kimidir:

1. Metodik mərkəzlər. Bu mərkəzlər təhsil müəssisələrinin daxili strukturlarından biri olaraq müəllimlərə metodik dəstək verir. Metodik mərkəzlərdə təlimlər, seminarlar, işçi qrupları və müxtəlif pedaqoji fəaliyyətlər təşkil olunur. Onlar, həmçinin müəllimlər üçün tədris materiallarının hazırlanması və yenilənməsi ilə məşğul olur.

2. Metodik birliklər. Müəllimlərin bir araya gəldiyi metodik birliklərdə tədris materiallarının və metodik yanaşmaların müzakirəsi və inkişaf etdirilməsi məqsədilə görüşlər təşkil edilir. Bu birliklərdə təcrübə mübadiləsi və kollektiv fəaliyyət gücləndirilir. Eyni zamanda, tədris prosesində qarşılaşılan problemlərin həlli üçün kollektiv yanaşmalar təqdim olunur.

3. Daimi mentorluq və dəstək komandaları. Təhsil müəssisələrində müəllimlərə daimi dəstək göstərən komandalara mentorlar, peşəkar inkişaf üzrə mütəxəssislər və administrativ heyət daxildir. Bu komandalar müəllimlərin inkişafını izləyir və onlara davamlı dəstək verir. Komandaların əsas funksiyalarından biri müəllimlərin iş prosesindəki çətinlikləri zamanında müəyyənləşdirib, uyğun metodik dəstək təqdim etməkdir.

Tədris materiallarının hazırlanması və müəllimlərə təqdim edilməsi

Metodik dəstəyin əsas hissələrindən biri də müəllimlərə müasir tədris materiallarının təqdim

edilməsidir. Tədris materiallarının hazırlanması təhsilin keyfiyyətini yüksəltmək üçün böyük əhəmiyyətə malikdir, çünki doğru və müasir materiallar tədris prosesinin daha effektiv olmasını təmin edir (Knight, 2002).

1. Tədris planlarının və proqramlarının hazırlanması. Müəllimlərə dəstək verilməsi üçün tədris planları və proqramları sistemli şəkildə hazırlanır və mütəmadi olaraq yenilənir. Bu planlar və proqramlar həm şagirdlərin, həm də tədrisin müasir tələblərinə cavab verməlidir. Tədris proqramları müəllimlərə dərs prosesini daha səmərəli və məqsədyönlü şəkildə qurmağa kömək edir.

2. Multimedia və rəqəmsal tədris materialları. Müasir pedaqoji texnologiyaların tətbiqi ilə tədris materialları daha interaktiv və əlverişli hala gətirilir. Multimedia alətləri, video dərslər, onlayn resurslar və rəqəmsal materiallar müəllimlərə yeni tədris üsullarını tətbiq etməkdə kömək edir. Bu materiallar, həmçinin müəllimlərə dərs prosesində fərdi yanaşma tətbiq etməyə imkan verir.

3. Bələdçi və təlimat kitabçaları. Müəllimlərə metodik dəstəyin bir hissəsi olaraq, tədris materiallarını daha effektiv istifadə etmələri üçün bələdçi və təlimat kitabçaları təqdim olunur. Bu kitabçalar müəllimlərin dərs planlarını və tədris yanaşmalarını yaxşı mənimsəmələrinə kömək edir və tədrisin müxtəlif mərhələlərində onlara bələdçilik edir.

Metodik dəstəyin müxtəlif formaları və tətbiqi mexanizmləri tədrisin fəaliyyətinin keyfiyyətini yüksəltmək üçün vacib alətlərdir. Müəllimlərin peşəkar inkişafını dəstəkləyən bu mexanizmlər həm şagirdlərin təhsil nəticələrini yaxşılaşdırır, həm də təhsil müəssisələrinin ümumi inkişafına töhfə verir.

Təhsil müəssisələrində dərsin keyfiyyətinin artırılması və şagirdlərin akademik nəticələri

Metodik dəstək sistemlərinin təhsil müəssisələrində tətbiqi dərsin keyfiyyətinin artırılmasına birbaşa təsir göstərir. Təhsil müəssisələrində dərsin keyfiyyəti tədris prosesinin effektivliyindən asılıdır. Müəllimlərə

düzgün metodik dəstək verildikdə, onlar daha müasir və innovativ tədris metodlarını tətbiq edə bilirlər. Bu isə dərsin daha maraqlı, interaktiv və tələbələr üçün daha anlaşılan olmasına imkan verir.

Nəticədə, şagirdlər dərsləri daha yaxşı mənimsəyir, tədris materiallarına daha çox maraq göstərilir. Tədqiqatlar göstərir ki, metodik dəstək verilən məktəblərdə şagirdlərin akademik nəticələri yaxşılaşır. Müəllimlərin tətbiq etdikləri tədris metodları daha məqsədyönlü və şagirdlərə uyğun olduqda, onların dərsləri daha səmərəli olur. Bu da şagirdlərin ümumi akademik göstəricilərinin artırılmasına gətirib çıxarır.

Metodik dəstək, həmçinin müəllimlərin fərdi yanaşma tətbiq etməsinə imkan verir ki, bu da şagirdlərin fərqli öyrənmə ehtiyaclarını qarşılayır və onların motivasiyasını artırır. Bu yanaşmalar şagirdlərin öyrənmə prosesinə aktiv qatılmaqlarına şərait yaradır və onların akademik nəticələrinə müsbət şəkildə təsir edir.

Metodik dəstəyin müəllimlərin peşəkar inkişafına təsiri

Metodik dəstək sistemləri yalnız təhsilin keyfiyyətinə deyil, həm də müəllimlərin peşəkar inkişafına böyük təsir göstərir. Müəllimlərə mütəmadi olaraq metodik dəstək verildikdə, onların tədris bacarıqları inkişaf edir, yeni pedaqoji texnologiyalar və innovativ yanaşmalar mənimsənilir. Bu isə tədrisin keyfiyyətini yüksəldir və müəllimləri daha peşəkar edir.

Metodik dəstək, həmçinin müəllimlərə öz peşəkar bacarıqlarını daha da təkmilləşdirmək və effektiv dərs keçmək üçün yeni üsullar və təlimatlar təqdim edir. Müəllimlər metodik dəstək vasitəsilə öz tədris yanaşmalarını daim yeniləyir, yeni tədris texnologiyaları ilə tanış olurlar. Bu onların peşəkar inkişafını sürətləndirir və daha yüksək keyfiyyətli tədris vermək imkanı yaradır.

Metodik dəstək həm də müəllimlər arasında təcrübə mübadiləsinə təşviq edir və kollektiv əməkdaşlığı gücləndirir. Təcrübəli müəllimlərin gənc həmkarlarına tövsiyə etdiyi mentorluq proqramları müəllimlərin şəxsi və peşəkar inkişafını dəstəkləyən əhəmiyyətli mexanizmdir.

Bu cür dəstək proqramları müəllimlərin tədris bacarıqlarını inkişaf etdirməklə yanaşı, onların özlərini daha motivasiyalı və inamlı hiss etmələrinə kömək edir.

Nəticə olaraq, onu qeyd etmək olar ki, metodik dəstək sistemlərinin tətbiqi təhsil müəssisələrində dərslərin keyfiyyətini artırmaqla yanaşı, həm də şagirdlərin akademik nəticələrinə və müəllimlərin peşəkar inkişafına müsbət təsir göstərir. Bu dəstək sistemlərinin müntəzəm tətbiqi tədrisin effektivliyini artırır və ümumilikdə təhsil sektorunun inkişafına töhfə verir.

Metodik dəstək mexanizmlərinin genişləndirilməsi və təkmilləşdirilməsi

Metodik dəstək mexanizmlərinin inkişafı və təkmilləşdirilməsi təhsil sisteminin keyfiyyətini yüksəltmək üçün mühüm addımdır. Bu mexanizmlərin genişləndirilməsi tədris fəaliyyətinin səmərəliliyini artırmaqla yanaşı, müəllimlərin öz peşəkar bacarıqlarını inkişaf etdirmələrinə də şərait yaradır. Yeni pedaqoji texnologiyaların tətbiqi və tədris yanaşmalarının müasirləşdirilməsi müəllimlərə daha effektiv və şagirdlərə daha uyğun tədris metodları tətbiq etmək imkanı verir. Metodik dəstəyin inkişafı, eyni zamanda, müəllimlərin innovativ yanaşmalarla tədris etmə bacarığını artırır, bununla da təhsil müəssisələrində daha yaxşı nəticələr əldə edilir.

Təhsil islahatları və metodik dəstəyin əlaqəsi

Təhsil islahatları müasir təhsil tələblərinə uyğunlaşmaq və tədris sistemini daha səmərəli etmək məqsədi daşıyır. Bu islahatların ən vacib hissələrindən biri metodik dəstəyin gücləndirilməsi və təkmilləşdirilməsidir. Təhsil islahatlarının təməlinə müəllimlərin tədris bacarıqlarının artırılması, yeni tədris yanaşmalarının tətbiq edilməsi və təhsil prosesində daha çox şəffaflıq və innovasiya tələb olunur. Metodik dəstəyin təhsil islahatları ilə əlaqəsi tədris sisteminin müasirləşdirilməsinə və müəllimlərin fəaliyyətində daha yüksək keyfiyyətin təmin olunmasına yönəlib. Müəllimlərin davamlı peşəkar inkişafı və tədris metodlarının modernləşdirilməsi də bu islahatların uğurlu tətbiqinin əsasını təşkil edir (Quliyeva, 2015).

Yeni pedaqoji texnologiyaların tətbiqi və tədrisin müasirləşdirilməsi

Yeni pedaqoji texnologiyaların tətbiqi tədris prosesini daha səmərəli və interaktiv etmək üçün vacibdir. Müasir texnologiyalar təhsil sistemində yeni imkanlar yaradır və şagirdlərin öyrənmə prosesinə daha aktiv qoşulmasına imkan verir. Rəqəmsal təhsil, virtual siniflər, onlayn tədris materialları, tədrisin yeni formatları və daha interaktiv tədris metodları təhsilin keyfiyyətinin artırılmasına xidmət edir. Bu texnologiyaların düzgün tətbiqi müəllimlərin peşəkar inkişafını dəstəkləyir və tədrisin müasirləşdirilməsini təmin edir.

NƏTİCƏLƏR VƏ TÖVSIYƏLƏR

Metodik dəstəyin təhsil müəssisələrində geniş tətbiqi təhsilin ümumi keyfiyyətini əhəmiyyətli dərəcədə artırır. Müəllimlərin tədris prosesindəki peşəkar bacarıqlarının artırılması tədrisin səmərəliliyini yüksəldir və şagirdlərin akademik nəticələrinə müsbət təsir edir. Metodik dəstəyin daha geniş tətbiqi isə müəllimlərin yeni pedaqoji texnologiyalar və tədris metodlarını mənimsəmələrinə kömək edir və nəticədə təhsil sisteminin müasirləşdirilməsinə səbəb olur.

Təhsilin keyfiyyətini artırmaq məqsədilə tədris metodlarının müntəzəm olaraq yenilənməsi və pedaqoji fəaliyyətin inkişaf etdirilməsi vacibdir. Müəllimlərə metodik dəstək proqramları təqdim edilərək onların tədris bacarıqları və pedaqoji yanaşmalarını daim yeniləmələri təmin edilməlidir. Eyni zamanda, tədris metodlarının şagird mərkəzli olmasına, şagirdlərin fərdi ehtiyaclarına uyğunlaşdırılmasına və tədris prosesində müasir pedaqoji texnologiyaların tətbiqinə diqqət yetirilməlidir.

Təhsil sistemində metodik dəstək mexanizmlərinin səmərəli şəkildə tətbiqi üçün müvafiq təşkilati strukturlar yaradılmalı, müəllimlərə davamlı təlimlər və seminarlar təşkil edilməlidir. Metodik dəstəyin tətbiqi müntəzəm monitoring və qiymətləndirmə ilə dəstəklənməlidir ki, onun effektivliyi izlənilə və lazımı düzəlişlər edilə bilsin. Eyni zamanda, müəllimlərə

tədris materiallarının hazırlanması və istifadəsi mövzusunda dəstək verilməsi də onların tədris prosesini daha müasir və uyğun hala gətirməyə kömək edə bilər (Kərimova, 2016).

Bu tədbirlər təhsilin keyfiyyətini artırmaqla yanaşı, müəllimlərin peşəkar inkişafını sürətləndirəcək və təhsil sisteminin ümumi səmərəliliyini yüksəldə bilər.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

- ¹ Biggs, J., & Tang, C. (2011). *Teaching for Quality Learning at University*. 4th edition. Maidenhead: Open University Press.
- ² Black, P., & Wiliam, D. (1998). *Assessment and Classroom Learning*. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 5(1), 7-74.
- ³ Cəfərova, A. (2017). Təhsil metodikasının müasir problemləri. Bakı: Maarif nəşriyyatı.
- ⁴ Əhmədova, L. (2018). Təhsildə keyfiyyətin artırılmasına dair metodiki yanaşmalar. Bakı: Təhsil nəşriyyatı.
- ⁵ Ələkbərova, F. (2015). Təhsil metodikasının əsasları. Bakı: Elm və təhsil nəşriyyatı.
- ⁶ Əliyev, S. (2019). Metodiki dəstək və təhsildə keyfiyyətin artırılması. Bakı: Təhsil İnstitutu.
- ⁷ Hattie, J. (2009). *Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement*. Routledge.
- ⁸ Həsənov, T. (2020). Təhsildə keyfiyyətin inkişafı və metodiki yanaşmalar. Bakı: Maarif nəşriyyatı.
- ⁹ İsmayilov, A. (2021). Metodik dəstəyin təhsildə tətbiqi və inkişafı. Bakı: Elm və təhsil nəşriyyatı.
- ¹⁰ Kərimova, N. (2016). Təhsildə metodiki dəstəyin əhəmiyyəti və rolu. Bakı: Nəşriyyat.
- ¹¹ Knight, P. (2002). *Being a Teacher in Higher Education*. Maidenhead: Open University Press.
- ¹² Məmmədova, F. (2014). Təhsil sistemində keyfiyyətin yüksəldilməsi və metodiki dəstək. Bakı: Elm və təhsil.
- ¹³ Quliyeva, Z. (2015). Təhsildə innovasiyalar və metodiki dəstəyin əhəmiyyəti. Bakı: Təhsil İnstitutu.
- ¹⁴ Rəhimov, R. (2013). Təhsildə metodiki yanaşmalar və keyfiyyətin artırılması. Bakı: Təhsil nəşriyyatı.
- ¹⁵ Schunk, D.H. (2012). *Learning Theories: An Educational Perspective*. 6th edition. Boston: Pearson.
- ¹⁶ Stiggins, R. (2005). *From Formative Assessment to Assessment FOR Learning: A Path to Success in Standards-Based Schools*. *Phi Delta Kappan*, 87(4), 324-328.
- ¹⁷ Tiberius, R.G. (1990). *Making Sense of Teaching*. London: Harcourt Brace Jovanovich.
- ¹⁸ Tomlinson, C.A. (2001). *How to Differentiate Instruction in Mixed-Ability Classrooms*. 2nd edition. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- ¹⁹ Wiggins, G., & McTighe, J. (2005). *Understanding by Design*. 2nd edition. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- ²⁰ York-Barr, J., & Duke, K. (2004). *Constructing Knowledge Together: Professional Learning Communities in the Context of Education Reform*. *Teachers College Record*, 106(3), 416-444.